Štev. 16. (Poštno tek. račun. - C. C. con la Posta). V Trstu, petek 18. aprila 1924. Leto II.

Izhaja vsak petek opoldne.
Naslov: Trst-Trieste
Casella Centro 37
ali pa: via Geppa 17/III.
Izdaja: konsorcij Malega lista

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN POUK.

«Mali List» — C. C. Post.
Dr. Plata [illegible]
(A)
Odg. urednik Ivan [illegible]

Male novice

Mali koledar.

Veliki petek, 18. aprila: spomin na smrt našega Zveličarja — Velika sobota, 19. aprila: vilja velikonočna — Velika nedelja, 20. aprila: vstajenje našega Gospoda — Veliki pondeljek, 21. aprila: državni praznik dela — Torek, 22. aprila: Soter in Kaj — Sreda, 23. aprila: Juri — Četrtek. 24. aprila — Petek, 25. aprila: evangelist Marko.

V severno Ameriko.

«Navzlic že objavljenim navodilom pošiljajo mnogi prošnje za izselitev v Združene države na podpisani urad ali pa na generalni komisarijat. Te osebe mislijo, da imajo kakšno prednost, ako vlagajo že sedaj prošnje, čeravno se sedaj prošnje še ne vpoštevajo. Izseljevanje se bo pričelo 1. julija 1924. Dokler se ne izjavi Amerika, koliko našim državljanom bo dovolila vselitev, ne bo izdana nobena naredba gledè izseljevanja. Potrpite torej naših predpisov, ki bodo pravočasno razglašeni v časopisju». Tako nam poroča izseljeniško nadzorstvo, v Trstu, via Cassa di risparmio.

Hitrost živali.

Pes hrt naredi včasi do 1250 m v minuti, konj 1160 m, žirafa 900, tiger 860 m, volk 570 m, zajec 400 metrov.

Kuhinjska umetnost.

Neki bogatin je inseriral v dnevniku «Münchener Neueste Nachrichten», da išče: prvovrstnega načelnika kuhinje, omakarja (specialist za zoše) in rotiserja (specialist za pečenke). Ali ni to vnebovpijoče, ko nimajo ponekod niti za sol!

24 majnika

se bo vršila v rimskem parlamentu prva razstava novopečenih poslancev. Kralj bo imel otvoritveni govor. Ni še gotovo, ali se bodo zopet obljubile Slovanom v Italiji vse jezikovne pravice.

«Slovenski narod»,

dnevnik narodno napredne vladne stranke v Ljubljani, piše o fašizmu v Italiji zelo laskavo. Pravi, da je fašizem izredno krepka sila, ki je pobila socializem in klerikalizem v Italiji in da dela v gospodarsko korist države. Tako sta se spet enkrat združila «na zdar» in pa «eja».

Koliko stane lipa?

Ivan Belič od Bržanov pri Marezigah je šel na volišče. Takoj so ga nagovorili: «Ali boste pili?» Belič: «Zakaj pa ne?» Pri tej priči je imel Žovani kozarec z vinom v roki. Medtem ko je pil, so pripravili glasovnico, prijeli za njegovo roko in prečrtali — spričo volivne komisije — snop. Sami so zalepili ter vrgli glasovnico v žaro ali koš, nato so dali Beliču še en kozarec vina, potem je odšel.

Kako je volil Ivan.

Neki Ivan Krmac je volil v Marezigah. Ko je stopil na volišče, so ga vprašali skrutinatorji: «Kaj boste volil?» Krmac na to: «Kar česte». Skrutinatorji so črtali snop, zalepili in deli glasovnico v žaro. Ta še vina ni pil.

Novi sodniki.

Sodni avskultant Gagl iz Trenta na Tirolskem bo sodnik v Bistrici; praktikant von Fischer in avskultant Schober iz Bocna v Tolmin; praktikant von Vintschger iz Bocna v Postojno.

Zares velikonočna

V «Novem listu» čitamo tale slučaj, ki se je dogodil na Hrvaškem v Krenovcu.

65 letna Romana Miculinić se je napotila na Reko po opravkih. To je bilo na petek. Ko se je naslednji dan vrnila domov, je obolela in legla v posteljo. V soboto, dne 22. t. m. ob 10. uri dopoldne je Romana Miculinić nenadoma «umrla». Vsaj njena okolica je bila prepričana, da Miculinić ni več pri življenju, ker niso na njej videli več nobenih znakov življenja. Miculinić so domači položili v rakev, pregrnili z mrtvaškim prtom in opravili obrede, ki so običajni v ondotnem kraju. V nedeljo, bi morala biti «pokojna» Romana Miculinić pokopana. Kar nenadoma pa je v nedeljo dopoldne Miculinić odprla oči, vstala iz rakve in pričela hoditi po sobi vsa prestrašena. Razumljivo je, da so bili domači izredno presenečeni od nenadnega oživljenja 65 letne Miculinić, katero so že objokavali kot mrtvo. Naenkrat je imela Miculinić polno sobo občudovalcev iz sosednih hiš. Nato došli okrožni zdravnik je ugotovil, da je Miculinić samo navidezno umrla in so bili domačini v zmoti, ko so jo proglasili za mrtvo.

Protestna brzojavka.

Škof Giordano Corsi v Guastalfi je poslal te dni Mussoliniju protestno brzojavko: «Naznanjam vaši ekscelenci brutalne napade na duhovnike moje škofije. Protestiram proti tem barbarskim metodam, ki bi spadale v pretekle dobe in zahtevam ukrepov, da se izpolnjujejo obljube, ki so bile dane za varstvo cerkve in njenih služabnikov».

Čudno, toda resnično!

Na Reki je mnogo vojnih oškodovancev. Med temi so bili nekateri zelo vneti za Italijo in so že 1921. prosili za laško državljanstvo. Dobili so državljanstvo, toda pravice do vojne odškodnine nimajo, ker so postali državljani po opciji. Bili pa so tudi mnogi mrzli Lahi, ki niso marali za Italijo in se niso ogrevali za laško državljanstvo. Ti pa imajo sedaj, ko je Reka anektirana, polno pravico do vojne odškodnine.

Bivši prefekt Pisenti

je potoval v juliju 1923. po Vipavskem. V Dornbergu je izustil (glej Novo dobo 20. julija) tudi besede: «Zagotavljam slovenskemu ljudstvu, da sloni podlaga fašistovske politike na pravičnosti in da izključuje vsako zatiranje». In res: pri volitvah je vladala svoboda in do danes nam niso še nobene pravice zatrli.

Med bankirji.

Upravni svetniki Tržaške trgovske banke so se sestali parkrat v letu k odborovim sejam. Sedaj so jim dali zato odškodnino. Vsak je dobil za 1923. leto po 17.600 lir. To so dohodki! Ni čuda, da so kakor gadje, če človek po pravici očita bankirstvo in krivične zaslužke, a se pred ljudstvom bahajo kako delajo za narod.

Bogataš je umrl.

Hugo Stinnes je umrl na Nemškem. 52 let star je bil. Bil je največji industrijalec v Nemčiji. Bil je lastnik premogokopov, tovaren, strojev, lokomotiv, ladjedelnic, tiskaren itd. Imel je celo vrsto dnevnikov, ki so pisali tako, kakor je kazalo gospodarju. Zaradi velikanskega upliva so mu rekali «nekronani vladar Nemčije». Njegovo premoženje se ceni na 2500 milijonov lir.

Telefonsko in brzojavno žico

so zvečer na krvavi volivni dan porezali na mnogih mestih v Istri.

POTOVANJE V AMERIKO.

Profesor Ziliani, ravnatelj izseljeniške posredovalnice, je izjavil, da so Zedinjene države določile Italiji kvoto 9000 izseljencev. In to za dobo 5 let. Za našo deželo jih pojde samo 400 (štiristo), prej jih je šlo po 2500. Iz vse države bo prošenj okrog 800.000! Pravi lot zadene, komur bo prošnja rešena!

Včasih je luštno blo, Zdaj pa ni več tako!

A. Kako včasih?

1. Glavno glasilo sedanjega očeta domovine, gospoda Mussolinija, ki je bil tedaj glavni urednik tega glasila, je priobčilo 5. januarja 1919, posebno izdajo v čast Wilsona, ki je govoril o pravicah malih narodov. Naslov se je glasil: «Wilson, prorok narodov».

2. Prvi sestanek snoparjev se je vršil 23. marca 1919. Na sestanku so pozdravili delavce v Dalmini in Paviji. V prvem mestu so delavci zavzeli tovarno, v drugem mestu so proglasili splošni štrajk. Ta dva pojava je sestanek razglasil kot «sugestiven in sijajen izraz pravega italijanstva».

3. Sam Mussolini je imel govor z gospodarsko-socialnim programom. Dejal je: «Mi sprejemamo vse zahteve delavskega ljudstva. Senat se mora odpraviti. Mi hočemo, da se odpravi ta fevdalni organizem».

4. «Mi zahtevamo — tako je nadaljeval on sam — :proporcionalno volivno pravico».

5. Mi zahtevamo zakonodajno narodno skupščino, ki naj odgovori na vprašanje: monarhija ali republika? Mi že sedaj pravimo: republika!

6. Mi smo odločno proti vsaki diktaturi.

7. Konfiscirati je treba vse bogastvo, ki so si ga nekateri med vojno po krivici nakopičili.

8. Zemlja naj bo last tistih, ki na njej delajo.

B. Kako pa zdaj?

Kako se je ata spremenil, kako je snop izvedel svoj program, tega ne popišemo, ker je vse predobro znano. Preglejte točko za točko in dajte si sami odgovor.

Ruska beseda.

Zinoviev je rekel te dni v seji sovjeta: Rusija ne bo zgrabila za orožje, da se upre aneksiji Besarabije. Toda poleti, ko bodo omogočene vojne operacije, bo Rusija pripravljena».

PREDNOSTNI GLASOVI NA SLOVANSKI LISTI

	Dr. Wilfan	Dr. Besednjak	Dr. Stanger	Dr. Brajša	Inž. Podgornik	Dr. Biteznik
Tržažka dežela	3417	3040	3275	39	393	33
Istra	2242	2218	2215	111	125	106
Goriška	8060	8862	7820	945	304	1061
Skupaj	13719	14120	13311	1095	822	1200

MIHEC: Jakec, ali vidiš, žalostno kakò naši zdaj povešajo glavò! Za volitve narod naš zasmehovan doživel je svoje tuge dan.

JAKEC: Mihec, Mihec, kaj ne spomnišse, kakò Krista so ponižali strašnò; pa je grob premagal in od smrti vstal, tudi nam bo On vstajenje dal!

NAŠA IZVOLJENA POSLANCA

sta dr Besednjak, ki je dobil 14.120 prednostnih glasov in takoj za njim je dr Wilfan, ki je dobil 13.719 glasov. To je za enkrat. Mogoče bo rimska komisija še kaj prevrgla, a le nam v prid. Nekateri menijo, da pride še dr Stanger do veljave.

Volitve na Primorskem.

Glasov so dobili:

Fašisti	161.826
Slovani	29.847
Ljudovci	22.198
Komunisti	20.765
Zmerni socialisti	13.145
Republikanci	9.784
Demokrati	5.762
Skrajni socialisti	5.058

Poslanci našega okrožja.

Razen fašistov so izvoljeni za poslance: Besednjak, Wilfan, ljudovca Fantoni Lucijan in Gilardoni Hanibal, komunista Srebrnič Josip in Gennari Egidij, zmerni socialist Cosattini Ivan in republikanec Facchinetti Ciprijan.

Prednostni glasovi pri drugih strankah.

Največ jih je dobil ljudovec Fantoni Luciano, in sicer 4795, sledi komunist Gennaro Egidio: 4755, nato komunist Srebrnič Josip: 3988, ljudovec Gilardoni Annibale: 3068, demokrat Ciriani Marko: 1850, republikanec Fachinetti: 1798, skrajni socialist Bottai: 176.

Največ prednostnih glasov med kandidati manjšinskih strank je dobil Besednjak, in sicer 14.120.

Ali je res?

Časniki javljajo, da bo Italija posodila Jugoslaviji pod zelo dobrimi pogoji 600 milijonov lir.

Lepe volitve!

V Sv. Lovreču pri Poreču so fašisti po končanih volitvah raztrgali slovanske glasovnice in so jih raztrosili okoli mesta. Drugi so objavili izid: 504 za snop, 10 za lipo. — V Marčani si sploh skoro nihče ni upal na volišče. Navzlic temu je imela komisija celo noč «dela». Pravijo, da je komisija «volila».

NAŠA POŠTA.

Katinara. 26% Vas tirja? Ali je na glavo padel? Tista «vladna taksa» je izmišljena. — **Sežana.** Zgodovinski popis priobčimo. Hvala! — **Janežev brdo.** Prišlo zadnji hip. Prihodnjič. — **Raznim vprašalcem.** Za dopise se nič ne plača. Še hvaležni smo, če jih dobimo! — **Podbeže.** Ni razumljivo, kaj hočete povedati.

Meksiko: Konzulat, via Chiozza 41. Od 10—12, od 4 do 5 pop.

Borba za preference

Ker se precej zmotno govori o boju za preferenčne glasove v slovanski listi za državnozborske volitve, smo napisali te vrstice v svrho pojasnila.

Kaj je preferenčni glas?

Po zakonu ima vsaka stranka pravico, postaviti toliko in toliko kandidatov. Slovanski volivni odbor je smel postaviti od 1 do 15 imen. Postavil jih je šest. Isti zakon dovoli tudi, da sme vsak volivec v glasovnici izraziti, kateri kandidati so mu najljubši. In sicer sme to storiti kvečjemu o treh kandidatih. Kako se to stori? Vzemimo našo listo. Vsak kandidat ima številko. Pri nas je imel Wilfan številko 1., Besednjak 2., Stanger 3., Brajša 4., Podgornik 5., Biležnik 6.

Po zakonu si imel pravico, napisati na glasovnici (na treh črtah, ki so se videle na glasovnici) priimek enega ali dveh ali treh kandidatov, ali pa namesto priimka dotično številko. Ako si napisal na prvo črto številko «1», je to pomenilo, da daš preferenčni glas Wilfanu; ako si napisal «2», «5», je to pomenilo, da daš preferenčni ali prednostni glas Besednjaku in Podgorniku. Ako si napisal «4», «5», «6», je to pomenilo, da si dal preferenčni glas Brajši, Podgorniku in Biležniku.

Štetje glasov.

Komisija je najprej seštela vse veljavne glasove za lipo. Recimo, da je bilo teh v neki vasi 60. Potem so razvrstili vse glasovnice in so prešteli, koliko preferenčnih glasov je dobil vsak kandidat. Vzemimo: na petih glasovnicah je bila zapisana številka 1; to se pravi, pet volivcev je dalo preferenčni glas Wilfanu. Potemtakem je dobil Wilfan glasov 60 in 5, skupno 65. Ako bi vseh 60 volivcev napisalo številko 1, bi dobil Wilfan 60 navadnih glasov in 60 preferenčnih, skupaj 120 glasov.

Vzemimo še enkrat našo vas. Glasovnic za lipo 60. Wilfan preferenc 5, Besednjak 6, Stanger 3, Brajša 0, Podgornik 4, Biležnik 2. Kaj se to pravi? Splošno se to pravi, da se volivci niso radi poslužili (ali se niso znali) pravice do preferenčnih glasov. Komisija je seštela: Wilfan 60+5 = 65 glasov; Besednjak 60+6 = 66 glasov; Stanger 60+3 = 63 glasov; Brajša 60+0 = 60 glasov; Podgornik 60+4 = 64 glasov; Biležnik 60+2 = 62 glasov.

Pogodba med Slovani.

Odbori vseh treh političnih društev so se pogodili, da bodo delali v besedi in pisavi nato, da bodo volivci napisali na glasovnici vsi 1, 2, 3, to se pravi, da bodo vsi dali preferenco Wilfanu, Besednjaku in Stangerju; nobenemu drugemu.

Kaj se je zgodilo?

Lipa je dobila 29.847 glasov. Ako bi bili vsi volivci slušali volivni odbor, bi morali imeti Wilfan 29.847+29.847 prednostnih glasov skupno 59.694 glasov, Besednjak in Stanger tudi vsak toliko, Brajša 29.847 glasov in ravno toliko Podgornik in Biležnik. To pa se ni zgodilo. Kaj smo učakali? 1) Da niti polovica volivcev sploh ni dala nikakih preferenčnih glasov. Volivcev je 29.847, preferenčnih glasov pa največ 14.120. 2) Da mnogi volivci niso poslušali Slovanskga volivnega odbora in so se ravnali po svoji volji.

«Jaz bom delal po vesti».

Par dni po sklenjeni pogodbi smo govorili z nekim velikim obrtnikom na Krasu. Ta je čisto odkrito povedal: «Glede preferenc bom delal po svoji vesti. Gospodje treh odborov so imeli pravico, narediti pogodbo in je prav, da se je sedaj držijo in zanjo agitirajo. Vendar pa se bom jaz poslužil pravice, ki mi jo daje zakon. Jaz smem dati preference tistim trem, ki jih smatram jaz za najboljše. Jaz bom zapisal 1, 3, 5, ali Wilfan, Stanger, Podgornik.

Nasproten slučaj.

V uredništvo našega lista je prišel inteligenten posestnik iz Drage pri Trstu in je začel očitati, da je Mali list priporočal, da se napiše 1, 2, 3. Skoro hud je bil, češ, kdo more meni braniti, da bi se poslužil pravice? Jaz bom dal preferenco samo Biležniku, ki je bil v Rusiji; imel je hvalospev na Biležnika. Mi smo mu povedali, da je tu pač pogodba, in da se je moramo držati. Vse zastonj.

«Besedolomstvo».

Kakor že rečeno, več ko polovica volivcev sploh ni dala preferenc. Če pa pregledamo preference po posameznih deželah, in primerjamo število glasov za lipo s številom nedisciplinirani preferenčnih glasov, ugotovimo, da so po vseh treh deželah kršili disciplino.

Naša odkrita beseda.

O besedolomstvu bi se moglo govoriti, ako bi jo prelomil tisti, ki jo je dal. Vemo sicer, da je imel član volivnega odbora pri sebi glasovnico s preferencami 2, 4, 6, (Besednjak, Brajša, Biležnik), vemo tudi, da je somišljenik «Goriškega političnega društva» našel v uradu tržaškega društva «Edinost» glasovnice s preferencami 1, 3, 5 (Wilfan, Stanger, Podgornik), toda preiskovanje teh slučajev je naloga volivnega odbora, ne pa naša. Dvoje pa je gotovo: prvič, da se ne sme kar tjavendan samo eni ali drugi strani očitati besedolomstvo, drugič, da kažejo presneto malo narodnega čuta tisti pristaši tržaškega društva, ki so po inozemstvu, zlasti v Jugoslaviji, razširjali vesti o besedolomstvu, izdajstvu. Gotovo je, da take vesti ne morejo dobro vplivati na Slovane v Jugoslaviji.

Zgledi drugod.

Tudi fašisti so strogo prepovedali, dajati preference. Z okrožnicami, na shodih, s plakati so prepovedovali. In kaj se je zgodilo?

Nekateri poslanci so dobili 50, drugi 4000 preferenc!

Roko na srce!

Nam se je zdela pogodba o preferenčnih glasovih *nasilna* za volivce: zakon mi daje pravico, da jaz določim preferenčne glasove, a sedaj pride 8 gospodov na sestanek, ki mi hočejo to pravico kratiti! Mari so volivci ovce? Mari so blago? Ali niso politična društva že dovolj ukazovala in narekovala s tem, da so na zaupniških sestankih določila izmed 500.000 Slovani šest oseb za kandidate? In da bi volivec ne smel med šestimi izbirati? Zato so ljudovci, socialisti, maksimalisti, in druge stranke po večini napisale kandidate po abecednem redu. Tu pa tam so priporočali to ali ono osebo v preferenco, toda na splošno so imeli volivci prostost, da si sami izberejo najljubše kandidate. In to je po našem mnenju edino pametno.

Nadalje je bil sklep v pogodbi tudi *neumen*.

Kdo bo kontroliral 30.000 volivcev. Tista pogodba bi bila umljiva, če bi — kakor leta 1921. — pol. društva sama doma napisala na glasovnice preference. V tem slučaju bi imela pogodba kak pomen. Ti, ki podpišeš pogodbo, si dolžan, da boš preference tako in samo tako napisal.

Pa še nekaj!

Dve struji sta že pet let v sporu. Par načelnikov vsake stranke napravi pogodbo. A vsakdo je vedel da bo 30 tisoč volivcev pisalo preference tajno v kabini. Recimo, da bi se 29.999 volivcev držalo discipline. En sam volivec je zadostoval, da je vso listo prevrgel. In to bi storil lahko pristaš druge stranke, komunist ali fašist. Katera struja naj tvega tako igro?

Zaključek.

Kandidatska lista naj bi bila velika. Mi smo predlagali 15 kandidatov. V listi naj bi bili zastopani vsi sloji, vsa naziranja, vse struje: vojni oderuh, bankir, kmet, advokat, sodnik, trgovec, časnikar, delavec, obrtnik itd. Vsi po alfabetu. S tem bi se odpravila odijoznost «advokatske» liste, agitacija bi bila večja, udeležba večja. Vsak volivec bi smel — če hoče — napisati preferenčne glasove. Tako bi se izognili nevarnosti razkola (dve kandidatski listi) in vendar bi bila dana svoboda, da se uveljavljajo različne politične in socialne smeri.

Včeraj, danes, jutri.

Včeraj.

Ob volitvah 1921. so priredili Slovani morda 200 shodov. Takrat so govorili, kakor so želeli in hoteli. Na shodih so bili samo Slovani in med njimi ni bilo izdajic, ni bilo vohunov. Takrat je bil med Slovani in Lahi velikanski zid. Noben Slovenec si ni niti upal čez; vsi so držali kakor verige. Vtistem času so mnogi mislili, da bo vedno tako. Kdor pa se ni dal varati od trenutnega razpoloženja v ljudstvu, ampak je pogledal v zgodovino Ircev, Poljakov, koroških Slovencev in vseh drugih manjšin, ta je čutil, da bo tudi pri nas v kratkem vse drugače. In tako je prišlo. Strel je počil na Tirolskem; znan urednik nemškega lista je postal čez noč snopar. Pri nas kar niso hoteli verjeti, ko so prvič čuli, da so se Slovenci vpisali med snoparje.

Danes.

Danes smo se temu že privadili. Imamo vasi, koder so cele skupine naših ljudi v snopih. Nič jih ne moti, da so nam snoparji vzeli vse jezikovne pravice, da smo pod njimi izgubili srednjo in ljudsko šolo, da so snoparji iztrebili naš jezik iz sodnij, državnih, deželnih in občinskih uradov. Gredo vse mimo tega? Zakaj? Zakaj? Ker so neznačajneži, ker niso imeli nikdar načel; njihova «narodna zavednost» je bil nekak «firnež». V bistvu so to koristolovci, koritarji. Ako se vprašamo, h kateri stranki so pripadali pred vojno ti ljudje, tedaj moramo ugotoviti, da so z malimi izjemami spadali v vrste narodno-napredne stranke. Kar jih ni bilo narodnih-naprednjakov, so bili že takrat fikfakovci.

Jutri.

Mnogo teh odpadnikov je še v nekakem strahu, se ne upa — kakor se pravi — z barvo na dan. Toda vsepovsod se kažejo že te «korajže« in dočim imamo danes le posamezne pripadnike fašizma, bodo v par letih ustanovili splošno vladno stranko, ki bo obstojala tudi takrat, ko bo fašistovska vlada padla. Kar se je godilo pri Ircih, Poljakih, pri koroških Slovencih, to se bo tudi pri nas. Kar je značajev, pravih značajev, se ne bodo dali nikdar premamiti; ti so se rodili, bodo živeli in umrli kot pravi Slovenci; ti bodo ljubili svoj slovenski jezik in svojo slovensko narodnost.

PODLISTEK

Punt slovenskih kmetov.

Dne 20. aprila t. l. poteče 210 let, odkar se je odigrala na Travniku (glavnem trgu) v Gorici ena največjih žaloiger našega naroda. Omenjenega dne je — na cesarjev ukaz in po želji vsemogočnih grofov — padlo pod krvnikovim mečem 11 žrtev s Tolminskega, borečih se za «staro pravdo», za svobodo, jednakost in bratstvo, kar so našemu ljudstvu dosledno odrekali grofovski trinogi.

Čedadski zgodovinar Marc Antonio Nicoletti piše, da se je vsled neznosnih razmer tolminsko ljudstvo že v srednjem veku rado puntalo. Posebno hudo je postalo, ko so Tolminsko s silo zavzeli goriški grofje, ki so uvedli nad kmečkim ljudstvom pravo strahovlado. Zgodovinska kronika bilježi prvi večji punt na Tolminskem leta 1542., ki pa je bil vdušen z grofovskimi vojščaki, ne da bi bili prišli puntarji grofovski gospodi do živega. Krivce je zadela huda kazen, izvršena deloma na dvorišču, deloma v temnicah tolminskega gradu.

Leta 1627. je tolminski glavar grof Dornberg naložil kmetom nove davke, in sicer na vse na novo iztrebljene senožeti in novoizorane njive. Kmetje so videli v novih davkih veliko krivico, zato so se plačevanju uprli. Pravda je tekla v Gradcu in na Dunaju, kjer so končno odločili, da ima Dornberg prav in so upornike kaznovali.

Leta 1702. je grof Jakob Anton Coronini naložil kmetom davke, oziroma užitnino na vino in meso, zaradi česar je nastal proti grofu očiten upor. Kmetje so odrekli plačevanje teh davščin iz razlogov, ker že itak plačujejo neznosne davke. odrajtujejo desetino, robotajo itd., da se že od samih «dajatev» kar šibijo. Temu nasproti je pa nastopil grofov glavni davkar Bandelj s svojimi biriči z vso brezobzirnostjo in je pobral užitnino s silo, ako ni šlo z lepa. Bandelj je bil poznan kot brezsrčnež in velik sebičnež. Kot naddavkar je v par letih postal iz reveža bogataš. Zato so imeli kmetje tega človeka posebno na piki. Ost puntarjev ni bila obrnjena le proti grofu, marveč tudi proti Bandlju. Vodja puntarjev je bil takrat Šimen Golja s Kneže.

Ker Coronini s svojimi pretiranimi in krivičnimi zahtevami ni odnehal, je šel Golja z deputacijo upornih kmetov na Dunaj, misleč, da pripomorejo potom cesarja pravici do veljave. Prišedši na Dunaj, so se zglasili v dvorni kancelariji, kjer so deputaciji obljubili, da jo naznanijo cesarju v avdijenco. Ali namesto obljubljenega so cesarjevi biriči pograbili puntarje in jih vtaknili v zapor. Istočasno s puntarsko deputacijo je namreč prispelo na Dunaj tudi poročilo grofa Coroninija, ki je bilo merodajno za aretacijo deputacije.

Cesarsko sodišče ni dolgo zasliševalo in se tudi ne pomišljalo; marveč je puntarje obsodilo v strogi zapor in izgubo premoženja, ki naj pripade deloma grofu v odškodnino, deloma državi. Tudi ta slučaj priča, kako je bil cesarski Dunaj vsikdar pripravljen plačevati zvestobo našega naroda s — krivicami.

Po čudnem naključju se je Simonu Golji posrečilo pobegniti iz dunajskih zaporov. Ali domov se ni smel vrniti, kajti bil bi ob glavo, ako bi ga zalotili grofovi biriči. Žalosten se je potikal po svetu in iz tujine tožil sinu Štefanu svoje srčne bolí. — Sin Štefan Golja je bil za časa velikega punta 1713. župnik na Kneži, kjer je delal Tolminskemu grofu neprilike. Duhovniki so imeli takrat gotove predpravice in jim niti vsemogočni grofje niso mogli lahko do živega.

Stroga kazen, izrečena nad puntarji na cesarskem Dunaju, Tolmincev niti najmanje ni oplašila. Navidezni «mir» je bila le tišina pred nevihto. Med grofom Coroninijem, naddavkarjem Bandlom in njegovimi biriči na eni ter tolminskimi kmeti na drugi strani je bil nepremostljiv prepad in smrtno sovraštvo. Treba je bilo le iskrice, da bruhne ogenj sovražnosti do nepreglednih posledic. In ta prilika je bila izzvana sredi marca 1713.

Kakor običajno, so se bili 13. marca 1713. napotili Tolminci v Gorico, da si deloma v zamano za maslo, meso, jajca itd., deloma pa za gotov denar nabavijo raznih potrebščin. Ko so imeli svoja živinčeta že otovorjena in za odhod

Trdno verujemo, da je našemu narodu usojeno po velikem trpljenju veliko vstajenje.

Velika noč

(Jaka Soklič).

Zapel je zvon čez širno plan,
ves svet je vzdrgetal;
premagan grob je, strt je greh —
Velika noč je — Kristjevstal!

Čez goro, trato in poljé
veselje gre do slednjih koč:
ozdravlja žalost in bridkost —
o blažena Velika noč!

Zakaj solzi se ti oko?
Upri pogled v nebo!

JUDEŽ IŠKARIJOT.

Kdo je potnik, ki gre v noči tej
skoz gozd? Kaj tava tod?
Lune žar — skoz debla luč brez mej —
glej — Juda Iškarijot!

Bled mu je obraz, oči plašnò
mu zrò, ko v noč bežì...
Ozira se — in vsako, glej drevò
se zdì, da ga lovì.....

Trga se od lastnega srcà,
rad bi vdušil svojo vest,
a obsojen je na dno gorjà,
misel bije ga kot pest.

Vpil je v grozi strašni do nebes:
«Miru! Trenutek vsaj!»
Veter z vrhov je šumel dreves:
«Sojen si na vekomaj!»

Ko je padla zarja od nebà,
tam je visel sredi vej;
brez miru, kesanja vanj temà
je pala večna v noči tej.

Kralj in škof.

Versajska mirovna pogodba, ki je za enkrat zaključila svetovno vojno, je razdelila narode v dve vrsti: eni so na vrhu, drugi so spodaj; eni tlačijo, drugi so tlačeni; eni so dosegli svobodo, drugi so dočakali sužnost. Narod, ki je narekoval krivični versajski mir, je francoski. Francoz gospoduje, on se igra z narodi kakor mačka z miškami. Ni to nekaj novega. Pravtako se je obnašal Francoz pred 300 leti. Kralj Ludvik XIV. je šel z vojsko nad Nemca, mu je opustošil deželo ter je diktiral Nemcu sramoten in poniževalni mir. Takrat je živel na Francoskem plemenit škof Fenelon, ki je priobčil to-le

škofovsko pismo:

«Dobro vem, da se mirovna pogodba zdi, kakor da krije krivico osvajalne vojne... Toda vojska, ki je bila že v začetku krivična, se tudi s srečnim koncem ne spremeni v pravično. Mirovna pogodba, ki jo premagani podpiše, ni podpisana prostovoljno. Podpiše jo — z nožem na grlu —, da se obvaruje še večjih izgub. Podpiše se, kakor če kdo da svoj denar, ko stoji pred izbero: denar ali smrt... Nepotrebno je dokazovati, da je bila osvojitev potrebna za vašo državo. *Kajti potrebno zame ne more biti tisto, kar je last drugega*... Varnost meja si morate zasigurati z modrimi zvezami, z zmernostjo v zahtevah... Toda samo potreba, da se meja zasigura, vas ne opravičuje, da jemljete zemljo sosedu...»

Naš Domen.

Malolistarji, zlasti oreharji, ga poznajo samo po «Trdih orehih»; naj ga sedaj spoznajo, kakšen da je tudi po podobi. Naš Domen se je rodil 1888. v Sovodnjah ob izlivu Vipave v Sočo. Obiskoval je ljudske in latinske šole

v Gorici. Že v zgodnji mladosti se je lotil pisati za razne časopise. Kot šolar je ustanovil študentovski listič «Pomladne cvete», kasneje mesečnik «Alfo». Skozi vse latinske šole je bil izredno priden in nadarjen sotrudnik Vrtca, Mentorja, Doma in Sveta, vseh koledarjev, ki jih je zalagal z neštetimi pripovednimi spisi. Obenem se je ukvarjal in še vedno se ukvarja z vsemi umetnostmi; zlasti ga veseli slikarstvo in kiparstvo. V zadnjih letih se je lotil polja, ki je bilo pri nas skoro neobdelano, to je ugankarstva. V tem oziru je prekosil vse dosedanje ugankarje. Domen je prvi med Slovenci uvedel pravi sistem v to panogo. Prihodnje leto bo izdal knjigo o ugankarstvu. Mali list in več drugih časnikov in časopisov prinaša Domnove uganke, krono pa si je Domen postavil v «Mladiki». Pod spisi, povesticami, pod ugankami, na kipih se podpisuje «Domen», v resnici pa je Peter Damijan Butkovič, župnik v Zgoniku pri Proseku.

Iz Gregorčičeve „Naše zvezde".

Pridi, zvezda naša, pridi,
jasne v nas upri oči,
naj moj dom te zopet vidi
zlata zvezda srečnih dni!

Iz Gregorčičevih „Domorodnih misli".

To prošnjo le usliši, Večni,
oh, ne molim je za se,
molim jo za dom nesrečni:
zjasni zvezde mu temné!

Iz Gregorčičeve „Velikonočne".

Kot z Oljske se gore je vzdignil Gospod
v nadzemske jasne višave,
povzdigniti mora se krepki naš rod
v višave moči in pa slave!

Lipica in kraški konji.

Ni le slučaj, da so si avstrijski cesarji izvolili Kras, kjer bi redili konje za svoj dvor. Izbera Lipice in Prestranka ima svoj temelj v zgodovini.

Že stari Veneti, ki so bivali tod davno pred Kristusovim rojstvom, so postavili ob bregu Timava tempelj v čast Diomedu, ki je znan iz Herkulove bajke in je veljal za nekakega patrona konj. Tempelj so obdali z logom, sredi katerega so redili iskre konje, ki so bili praočetje naših sedanjih kraških konjev.

Tržaški zgodovinar, menih Irenej della Croce, ki je bil rojen v Riborgu v Trstu pred 299. leti (leta 1625.), pravi v svoji zgodovini o tržaškem mestu: Rimski pisatelj Strabo omenja naše kraje kot znamenite za konjerejo. Trinog Dioniz v Siciliji je bil zapovedal, naj bi se določil na Krasu kraj, kjer bi se redili konji za vojno rabo.

Cesar se ozira po Krasu.

Cesar Ferdinand je razdelil svoje avstrijsko cesarstvo na tri dele; južni del, to je takozvano Notranjo Avstrijo, je dobil nadvojvoda Karel. Karel je poznal dobro našo zemljo in tudi on se je bavil z mislijo, da bi postavil na Krasu veliko konjarno. V tisti dobi, to je pred 370. leti, je bila Lipica vila za letovišče tržaških škofov. Nadvojvodovo oko se je ustavilo pri Lipici. Leta 1576. je bil s soprogo v Trstu in tedaj se je začel pogajati za Lipico. Tržaški škof se ni dosti upiral, zlasti ker je bila tedaj Lipica opustošena. Leta 1559. je bil namreč udrl Turek s 16.000 možmi na Kranjsko. Prišel je v Postojno, ki jo je upepelil, na Pivko, v Lokev, v Lipico. Leta 1580. je bila pogodba podpisana.

Konjarna v Lipici.

Karel je kupil celokupno Lipico. Tedaj je našel vse posestvo razdeljeno na tri grunte, ki so jih obdelovale tri družine, katere so imele posebno pogodbo s škofi. Za vse tri grunte je dobival škof na leto 36 lir v denarju, 6 kokoši, 6 pogač, 6 vozov drv, 3 vozove sena; nadalje žitno desetino; vrhutega je morala vsaka moška oseba delati 6 dni na roboto. Nadvojvoda je to pogodbo spremenil, ker je dal Lipico preurediti za konjarno, v kateri so jeli rediti čisto kraško, španско (španska z arabsko križana) in mešano pasmo konjev. V nekaj desetletjih so zasloveli lipiški konji ne le po vsej Evropi, temveč tudi po vsem svetu.

Mednarodna postaja v Postojni.

Vse večje težave kakor ureditev kolodvora dela vprašanje ureditve celotne postaje. Dosedaj je vse mednarodno postajno opravilo razdeljeno med postaji Postojna in Prestranek. Eni hočejo, da ostane tako tudi za naprej. Strokovna skupina fašistovskega snopa pa je izdelala nov načrt, po katerem naj se vse osredoči v Postojni. Po tem načrtu naj bi se zgradil med Postojno in Staro vasjo prostoren park za tračnice in za magacine; to pa z namenom, da bi se odpravila sedanja razdvojenost med Postojno in Prestrankom. Prof. Urbanaz zagovarja veliki načrt, po katerem naj bi se postojnska postaja spremenila v res moderno internacionalno obmejno postajo.

---

proti domu pripravljena, je naddavkar Bandelj s svojimi biriči obkolil tovor, zaplenil blago in živino, spremljevalce pa aretiral in zaprl v goriški grad. S tem nasilnim činom je hotel Bandelj oplašiti tolminske kmete, da bi se ne upali upirati plačevanju naloženih davkov. Ali dosegel je ravno nasprotno. Vest o Bandljevem nasilju se je takoj izvedela po vsem Tolminskem in povzročila silno razburjenje. Na mah se je sovraštvo podvojilo.

Vodje puntarjev: Ivan Gradnik, Gregor Kobal, Lovrenc Kragulj in Martin Munih so nemudoma sklicali uporne kmete k Sv. Luciji, od koder so oboroženi v velikem števila odkorakali proti Gorici, in sicer z glavnim namenom, da osvobode zaprte tovariše in kaznujejo Bandlja za njegovo nasilno početje. Že so pri Solkanskem mostu, ko jim pride nasproti grof Jakob Anton Coronini z baronom Orzanom, vračajoč se iz Gorice v Tolmin. Grof, videč pred seboj toliko število oboroženih kmetov, osupnen vpraša, kaj da hočejo in česa iščejo v Gorici. Puntarji se pa s Coroninijem niso marali meniti, kar je ta tudi takoj opazil, obrnil konja in odjezdil poročat deželnemu glavarju grofu Adamu Strassoldo v Gorico, kaj se godi na Solkanski cesti in bliža Gorici. Deželni glavar se je — obdan z vojaki — nemudoma napotil v Solkan, kjer je trčil skupaj z uporniki in jih vprašal, kaj nameravajo in česa želijo? Puntarji so glavarju odločno odgovorili: «Zahtevamo, da nemudoma izpustite na gradu zaprte tovariše. Ko se to zgodi, se bomo dalje pogajali.» Strassoldo je puntarjem svetoval, naj se mirno razidejo ter jim za ta slučaj obljubljal olajšave.

Ko se je prepričal, da besedičenje nič ne pomaga in da kmetje trdovratno vstrajajo na prvotni zahtevi, je zaukazal mušketirjem z orožjem navaliti na uporne kmete, pri čemer je bil eden puntarjev ustreljen, dva pahnjena v Sočo, kjer sta utonila, več ranjenih, 25 pa aretiranih in odpeljanih na goriški grad. Ostali so bili razkropljeni proti Sv. Gori in Plavém.

Kakor strela z jasnega je delovala med kmetskim ljudstvom na Tolminskem ta vest. Dvignili so se tudi omahljivci ter očitno prestopili iz «rezerve» v puntarski tabor. Vodje puntarjev skličejo potom zvonenja in prižiganja kresov puntarske kmete k Sv. Luciji, kjer jim Ivan Gradnik predoči resnost trenotka ter jih pozove k vstrajnosti in neomajni zvestobi: vsi za enega, eden za vse! Ko je bilo zbranih okoli 5000 oboroženih puntarjev, ukaže Gradnik razvrščeni armadi pohod na Gorico, kjer se bo zahtevalo zadoščenje za krute žalitve, nasilnosti in očitni rop. Med potjo so se Tolmincem pridružili tudi Kanalci in tako se je bližala puntarska vojska Solkanu. Solkanski klanec je bil še pred prihodom puntarjev zaseden po domobrancih in mušketirjih, s katerimi je hotel glavar Strassoldo zabraniti Tolmincem pohod na Gorico. Voditelji punta so pa bili o glavarjevih ukrepih natančno obveščeni, zato so si skušali na «diplomatičen» način pridobiti za-se domobrance, kar jim je tudi čudovito hitro uspelo. Znali so domobrance o upravičenosti svojih zahtev tako prepričati, da so ti ne le ostali pasivni, marveč nekateri celo prestopili k upornikom. Po tem uspehu so puntarji naskočili mušketirje, jih pretepli in pognali v beg, nakar so v sklenjenih vrstah, ne da bi jih še kdo oviral, odkorakali v Gorico. Tepeni mušketirji so seveda bežali naravnost v mesto in vsi plašni razbobnali, kaj se bliža. V velikem strahu so meščani zapirali svoje trgovine in zaklepali hišne duri. Nekateri bolj plašni in slabovestni so pa celo iz mesta pobegnili. Strah je bil pa nepotreben, ker je bilo puntarjem od strani voditeljev pod smrtno kaznijo z ustreljenjem prepovedano, storiti meščanom najmanjše zlo ali vzeti česa, kar bi se takoj ne plačalo.

Mesto je bilo kot izumrlo, ko so vkorakali puntarji na glavni trg «Travnik», kjer so obkolili palačo glavarja grofa Strassoldo. Grof Coronini je iz strahu pred uporniki opustil potovanje v Tolmin in se je skril na grad, kamor je bil že tudi ubežal Bandelj z družino.

Glavar se je — seveda pri previdno zapahnjenih durih — pričel pogajati s puntarji. Obljubil jim je vrniti blago, živino, priznati razne olajšave in ponujal celo denar, ako se mirno razidejo. Voditelji upornikov so mu odvrnili, da je predpogoj nadaljnih poga-

Zakaj nov načrt?

Postojnska postaja je bila zgrajena na nesrečno izbranem mestu: med skalnato steno in med — skoro bi rekli — prepadom. Tu ni prostora za razmah. Vsled tega je bilo delo razvrščeno na Postojno in Prestranek, kar seveda le ovira promet in pomnožuje število železniškega osobja. Zato so prišli postojnski strokovnjaki na misel, naj bi se vsa železniška, tovorniška, carinska in zdravstvena služba vršila na eni sami postaji, to je v Postojni. To je načrt postojnskega strokovnega sveta. Železniška uprava pa ima drug načrt: nižina med postajo in vojaškimi barakami naj se napolni, tako da se na ta način ustvari lepa planjava.

Končni predlogi.

Glede končne ureditve predlaga strokovni svet v Postojni: 1) Postojnska postaja naj se rabi le za osebni in prtljagarski promet, čemur se priključi še carina, varnostna in zdravstvena služba ter restavracija. 2) prostor za nakladanje in razkladanje se pripravi na planem, južno od črte Postojna-Prestranek, in sicer med železniško progo in Staro vasjo.

Izvršitev drugega načrta je naveza na krajši čas kakor pa izvršitev prvega načrta, obenem pa bi stala okrog 20 milijonov lir manj. Tako trdijo očetje drugega načrta. Kateri načrt bo prodrl?

Riba in kmeta

Pravdanje nosi hiše na boben.

(Poučno povest je zložil Jakob Alešovec pred 52 leti. Velja tudi za današnje čase).

Ni še dosti čez tri leta,
Ko živela sta dva kmeta,
Janez prvi, drugi Peter,
Oba sta bila hudih jeter.
Bila sta oba soseda
Drug od druzga, to seveda.
Potok je med njima tekel,
Janez, da njegov je, rekel.
Peter pa to noče pripoznati,
Janezu ne potoka dati. —
Nekdaj sta se napotila,
Da bi za petek ribe lovila.
Janez lep'ga klina vjame,
Peter mu ga z roke vzame.
Ko se vsak za ribo ruje,
Boj postaja vedno huje,
Riba v potok nazaj skoči,
Janez Petra za uho poči.
Tak nobeden ribe jedel,
Kakor lahko vsak bo vedel.
Petra huda jeza tare
Prav' pri sebi: «Čak', kompare!
Ker požrl si meni ribo,
Dobil boš pri rihti šibo».
Janezu zdaj nič ne reče,
Hitro k advokatu teče,
Da mu Janeza zatoži
Pri sodniji sodbo sprožl.

Tukaj vidiš pa pred vrati
Petra trkajočega stati.
Ko je Janez naš to zvedel,
Kaj mu Peter je naredil?
Se tudi on po blatni cesti,
Napoti k advokatu v mesti.
V mestu kmetič rad kam zajde,
Toda Janez advokata najde.

Hitro ga za dnar najame,
Da mu pravdo v roke vzame.
Na poti 'z mesta se primeri,
Da se snideta. «Pri moj' veri»,
Pravi Peter, «ti pokazal
Doktor bo, sem ga namazal;
Kar do kože te odrl,
Ali pa še clo zaprl,
Da boš tuhtal tam v ječi,
Kaj se pravi meni vreči
Ribo v vodo, da dan drugi
Kosil zelje sem pri soprugi».
«Čakaj, beštja», Janez pravi,
«Kar za luknjo se pripravi.
Bom učil te, me tožiti
Če prav hiša mora iti,
Tebe bodo kaznovali,
Meni pa pravico dali».

Tak gre vsak po svoji poti,
Eden druz'ga več ne moti.
Med tem pravda mirno teče,
Ker nikogar zlo ne peče.
Advokata se v prepiru
Vlačita po dolgem tiru,
Vidita, da ni kot pleve,
Vedno prenašata le dneve.
Zadnjič vendar se odloči —
Veselja koj Janez poskoči —
Da klofuto mora imeti
Peter, ker ne dá se mu vzeti.
Ribo pa naj tisti skuha,
Kdor jo vjame. Primaruha!
Modra sodba ta je bila,
Janez, Peter to čutila.
Zdaj pa doktor se oglasi,
Kakor to stori le včasi.
Ker je bil najboljše baže,
Masten Janezu račun pokaže.
Ko mu ta račun prebere,
Janez skoro v tla se vdere.
Prestrašen se za lase zgrabi.
Doktor pravi: «Janez, ne pozabi».

Tudi Petra zdaj pokliče
Doktor, in mu brez priče
Bere zabeljene račune,
Kar Petra do srca presune.
«Toliko ste zaslužili,
Ker ste za-me se borili?
Če vas plačam, mi prodati
Hišo je. O advokati!»

Vendar to nič ne pomaga,
Pravdati se stvar je draga.
Ker plačat' noben sposoben,
Dali hiši so na boben,

Kakor «Brencelj» je narisal,
Ki je stvar na tanko spisal.
Hiša bila je prodana,
Peter, Janez 's hiš izgana.
Janez Petru v roke seže:
«Brate, to se prav prileže.
Poravnala b' se b'la sama,
Kaj je treba tega nama?
Zdaj rib več ne bova lovila,
Še ne vode svoje pila.
Če hočeva zdaj kaj imeti,
Beračit' moráva po sveti.
Škoda, da še le zdaj spoznava
To, ko nama vse po vodi plava».

Tudi bistra advokata
Roki rada si podata.
Advokata pa vesela
Pesem drugo sta zapela:
«Kdo bi mislil to od klina!
Mi-dva sva zdaj bogatina.
«Pravda» kmetoma b'la sitna,
A za naju «rodovitna»!
Roko, brate, te objamem,
Žakelj ta-le sabo vzamem.
Če pride kmet sodniji v kleše,
Zagovornik polko pleše.
Torej se le zavrtiva
In na zdravje kmeta piva».

Nauk.

Le nikdar se ne prepiraj,
Advokatov si ne zbiraj.
Kedar pravde dolge konec,
Nimaš, kakor počen lonec.
Ti prelivaš bridke solze,
Advokat pa kravo molze.

VESELE IN BLAGOSLOVLJENE PRAZNIKE NAROČNIKOM, ČITATELJEM IN VSEM PRIJATELJEM ŽELI «MALI LIST»

Strti oreh št. 52. — F. Štibilj, Zapuže; S. Pirc, Postojna; A. Cerkvenik, Rodik; L. Rijavec, Vogrsko; G. Milavec, Postojna, I. Zaplotnik, Preddvor, S. H. S.; R. Bajc, Zapuže; I. Cuderman, Tupaliče pri Kranju; O. Grlj, Jelšane. Izžreban: G. Milavec, Postojna.

janj: izpustitev zaprtih tovarišev. Med pogajanji z glavarjem se je del puntarjev lotil Bandljeve hiše. Ker je bila zaklenjena, so vdrli skozi streho v notranje prostore, od koder so pometali vse pohištvo in druge predmete na ulico. Strassoldo, videč, da puntarji trdovratno vstrajajo pri prvotnih zahtevah, veli skrivoma prenesti svoje zaklade v kapucinsko cerkev, sam z družino pa po podzemski poti pobegne na grad. Med tem so puntarji postajali vedno bolj nemirni in glasni. Sporočili so glavarju, da zadene njegovo palačo ista usoda kot Bandljevo hišo, če nemudoma ne zadosti njihovi zahtevi. Glavar, videč, da je situacija od trenotka do trenotka nevarnejša, se je končno s težkim srcem vdal, izpustil ujetnike, izročil konfiscirano blago s konji ter tolminske kmete z lastnoročnim pismom odvezal od plačevanja davkov, katere jim je bil naložil tolminski grof Coronini. Ravno, ko je bilo puntarjem prečitano glavarjevo pismo, so prikorakali na «Travnik» iz zapora izpuščeni tovariši, katere so uporniki sprejeli z velikanskim navdušenjem. V triumfalnem sprevodu, pevajoč narodne pesmi, so jih nosili po mestu in dajali na vse mogoče načine izraza prisrčni radosti. Kako lep zgled tovariške zvestobe pred 200 leti! Naposled se je meščanstvo, videč, da puntarji ne nameravajo z njimi nič hudega, opogumilo ter odklenilo svoje hiše, odprlo prodajalne, gostilne itd. itd.

Dne 28. marca 1713. so puntarji z navdušenimi vskliki in prepevanjem zapustili Gorico. V Kanalu so porušili hišo tamkajšnjega dacarja, Bandljevega prijatelja.

Nekateri puntarji so krenili namesto proti domu v Brda in Vipavsko dolino, kjer se jim je posrečilo zanetiti upor proti lokalnim graščakom. Celo Devinci so se uprli svojemu grofu in mu odrekli pokorščino. Ta upor je pa kmalu udušilo iz Kranjske poklicano vojaštvo.

Na Tolminskem je nad tako sijajno uspelim puntarskim uspehom zavladala obča zadovoljnost, kajti vsakdo je bil prepričan, da se bližajo ljudstvu svobodnejši časi. Tolminci pa so preveč zaupali Strassoldovemu pismu in niso slutili, kake zahbrtne naklepe kuje proti njim trenotno premagana grofovska gospoda.

Grofa Coronini in Strassoldo po kapitulaciji pred tolminskimi puntarji nista imela več mirnega spanja. Puntarska zmaga ju je neizrečeno bolela, zato sta noč in dan študirala, kako bi se nad uporniki čim krutejše maščevala. Dobro vedoč, da imata pri cesarju in njegovih svetovalcih popolno zaslombo, sta napisala ovadbo na kabinetno pisarno, v kateri sta zaprosila za vojaško pomoč in kazensko ekspedicijo v uporne tolminske vasi. Seveda je glavar Strassoldo svojeročno pismo, s katerim je ukinil od Coroninija puntarjem naložene davke in priznal obenem razne druge olajšave tolminskim kmetom, previdno zamolčal.

Da je cesarski Dunaj grofovski gospodi brez odloga ustregel, ni treba omeniti. Cesar je poslal Strassoldu in Coroniniju vojake, katere sta — s pridelenimi špijoni — brez odloga nastanila po puntarskih vaseh. Vojake je morala plačevati in preživljati dotična vas oziroma občina. Ljudstvo je bilo kar čez noč obkoljeno od vojaštva in ovaduhov. Kolovodje punta so aretirali in odgnali na goriški grad. Voditeljem je sledilo veliko število onih, ki so bodisi sodelovali ali pa bili sodelovanja osumljeni. V ljudstvu je sicer vrelo, ali pomagati si ni nihče vedel, ker je imel proti sebi oboroženo silo. Kdor je bil tako nepreviden, da je zinil žaljivo besedo o tolminskem grofu, je plačal svojo neprevidnost tudi z življenjem, ker vojaki so bili vedno pripravljeni z odprtimi «petelini». V mučnem strahu je pričakovalo prebivalstvo konec tega preganjanja.

Ko so bile ječe goriškega gradu že napolnjene s puntarji, je na višje povelje prispela dne 29. julija 1713. iz Gradca v Gorico zaslišavalna komisija, ki je pričela z vso vnemo svoj posel. Celih devet mesecev je trajalo «zaslišavanje». Šele pričetkom aprila 1714. je prišlo do razprave. 18. aprila je bila razglašena razsodba, ki se je glasila:

«11 puntarjev se obsodi na smrt. Odsekajo se jim na javnem sramotnem odru najprej glave, nato roke in noge. Posamni deli teles se porazobesijo na najvidnejših krajih mesta in predme-

GOSPODARSTVO

Kmetijstvo tržaške dežele

Naša dežela obsega 46 občin, ki se po gospodarskem sestavu deli v štiri različne dele: Trst, sežanski Kras, Postojnščina, Furlanija.

1. *Tržaški del.* Poljedelska in gozdna površina Trsta znaša 8626 hektarjev; od teh je oranic, vrtov in vinogradov 2021, travnikov 1213, pašnikov 3190 in gozdov 2002 hektarjev.

Milje: polje in gozd: 3212 hektarjev; od teh je oranic, vinogradov in vrtov 1561, travnikov 350, pašnikov 590 in gozda 155.

Dolina: 3343 ha; od teh je oranic, vinogradov in vrtov 808, travnikov 14, pašnikov 1311 in gozda 1200.

Skupno ima tedaj tržaški del tržaške pokrajine 15.181 ha: oranic, vrtov in vinogradov 4390, travnikov 1577, pašnikov 5097 in gozdov 3557 ha,

2. *Sežanski del*, kar ga spada v tržaško pokrajino. Poljedelska in gozdna površina 28.184 ha; od teh je oranic vinogradov in vrtov 3188, travnikov 7922, pašnikov 10.727 in gozda 6369 ha.

3. *Postojnski del* z občinami postojnskega okraja. Poljedelska površina 40.935 ha; od teh je oranic, vinogradov in vrtov 2895, travnikov 12.661, pašnikov 12.741 in gozdov 12.638 ha.

4. *Furlanski del.* Poljedelska površina 15.116 ha; od teh je oranic, vinogradov in vrtov 5.127, travnikov 4033, pašnikov 4710 in gozdov 1236 ha.

Celokupna tržaška dežela ima tedaj poljedelske površine 99.416 ha; od teh je oranic, vinogradov in vrtov 15.000, travnikov 26.193, pašnikov 32.275, gozdov 22.800 ha.

Naša živina.

Po statistiki od 31. decembra smo imeli v tržakem delu: 3.289 glav goveda, 4673 prašičev; v postojnskem in sežanskem delu 14.221 goved in 15.679 prašičev; v furlanskem delu pa 4.642 goved in 3714 prašičev. Skupno v celi deželi torej 20.996 goved in 23.100 prašičev.

Kmetijska potovalna šola.

V Italiji ustanovijo za vsakih 45 občin po eno šolo z enim potovalnim učiteljem. Naši deželi, ki ima le 46 občin, bi pritikal tedaj samo en učitelj. Ako vpoštevamo naše kmetijske razmere, moramo takoj reči: en učitelj za vso deželo je kaplja vode v morje. Z ozirom nato, da naša dežela ni kmetijsko enotna, ampak da imamo dva ali tri in celo štiri prav različne dele (Furlanija: njiva; Kras: pašnik; Postojna: travnik in gozd; Trst: vrt), je treba vsaj dveh specializiranih učiteljev. In tako je tudi vlada pravilno sklenila. *(P. R).*

Razmere na Krasu.

Komen, 13. aprila.

Potihnili so glasovi dokazovanja, razburjenja in svete jeze. Mir se je povrnil, toda samo navidezno. Prijateljstva se vračajo v stari tir, le nekoliko bolj ohlajena.

Volitve so bile sijajna prilika čiščenja. Moški so se razdelili. Videli smo može, prave može, videli pa smo tudi strahopetce, prave metle. Videli smo značajneže, prave hraste, ki se ne dajo skloniti, videli pa smo tudi figa-može, prave neznačajneže.

Pred volitvami so nekateri pridno vabili volivce k sebi, sedaj teh voditeljev ni videti. Vsi so te poznali, dragi volivec, sedaj ni videti ne g. Gržine, ne g. Ščuke. Glasove so hoteli imeti, pa ne za vlado, ampak v korist gg. Gržina, Ščuka, za imenitnega advokata in vso lepo družbo. Danes še smemo vprašati gospoda Gržino: kje je denar, ki ste ga obljubljali pred volitvami? Saj ste obečali po 20 do 30 lir vsakomur, ako se pri Vas oglasi. 29 glasov po 30 lir znese 870 lir. Kje so? Nemara mislite, da ste že vse poravnali z znanim «dopjonom», o katerem poje že vsa občina:

Gržin — Gržina,
plačaj dopjo vina,
da bo glasov za snop
večja množina.

Gospod učitelj Ščuka postane gotovo kavalir (pa ne tisti od galete), ampak pravi vitez rimske krone. Dekret je baje že na poti; ker ga niso poslali ekspresno, ampak po «frahtu», se bo nekoliko zakasnel. Vsi pričakujemo, da vidimo novega viteza, da bomo tako primerjali, ali mu viteštvo bolj pristoja sedaj ali takrat, ko je bil načelnik komenske sokolske župe in je vsiljeval propagando srbske narodne obrane.

Zapomnili pa si bomo tudi celo vrsto pravih mož, ki niso na prodaj, ki ne prodajajo za kako čast ali časovno dobroto ne svojega naroda ne svoje duše. Narobe! Pripravljeni so marsikaj žrtvovati in marsikaj pretrpeti. Čast vsem, ki se niso uklonili nasilju, ampak so na volišču izrazili svoje mnenje; in če niso mogli in niso smeli svojega, tudi drugega niso hoteli. Imen ne bomo navajali, ker jih nočemo izpostavljati preganjanju, vtisnil pa si jih je narod v srce in v spomin.

Od slovenske narodne strani se pred volitvami skoro sploh ni agitiralo. Zakaj ne? Ker smo imeli veliko «svobodo». Saj je najboljša priča pek Josip Dogulin, da nisi smel prebrati niti navadnega slovenskega plakata! Samo to je «zagrešil» in takoj je bil ves kakor razbit. Oboroženi snoparji so trgali naše letake z zidov, da bi s tem dokazali, da živimo ne le v času svobode in enakopravnosti, ampak tudi v dobi velike kulture.

Pa kaj bi tarnali! Tudi solnce vstane zjutraj, gre višje in ko doseže vrhunec, leze zopet navzdol v zaton. Tako bo tudi s tistimi, ki sedaj strahujejo nas, ki smo na tej zemlji rojeni.

Naš župan g. Josip Žigon je bil — to moramo reči resnici na ljubo — ves čas volivne dobe popolnoma nepristranski. Snoparji naj vedo, da ga nismo volili zato, da bi opravljal posel strankarskega priganjača, ampak zato, da bo koristno vodil občino. Ker je vestno vršil svojo službo v smislu zakona, so ga snoparji pisano gledali. Gospod župan naj ve, da je ljudstvo z njim, z njim vsi občinarji in da smo se o njem ponovno prepričali, da je mož značaj na svojem mestu.

(Komenc).

Izredni občni zbor Kmetijske zadruge.

Prejeli smo poročilo v hipu, ko je bil list malone gotov. Bilanca likvidatorjev: zguba znaša 98.617 lir 69 st. Vsi poskusi za pokritje zgube so ostali brezuspešni. Glasom poročila sodnega izvedenca bo plačal vsak član 72 lir za pokritje primanjkljaja. Predsednik predlaga takojšnje iztirjanje 72 lir od vsakega člana. Ako ne bi poziv v listih imel uspeha, naj se toži. Trampuž pravi, naj se v prvi vrsti poiščejo krivci, da je zadruga propadla; krivci naj plačajo zgubo. Dr. Godina pravi, da je zadruga pasivna že od konca 1921. ter da leži vzrok v nesposobnosti tedanjega odbora, odgovornost pa imajo tudi posamezni odborniki; zasledovanje krivde bi vzelo preveč časa. Pečar živo dokaže žrtve, ki so jih doprinesli člani v Klancu, zato naj odgovarjajo krivci; ljudstvo je v slabem gospodarskem položaju; iztirjanje bi vplivalo v vsakem oziru zelo slabo. Bolonič predlaga odbor (Pečar, Trampuž, Kobal), da ugotovi krivce, in da se začne z iztirjevanjem 72 lir od članov; dr. Godina se imenuje za zastopnika v svrho vložitve morebitne tožbe proti krivim odbornikom ali nadzornikom. Predlogi sprejeti. Pod poročilom so podpisani: Dr. D. Godina, Matej Sever, D. Bolonič.

———:o:———

Sejm v Sežani, 12. aprila. Prignanih 500 glav goveje živine po 4.50 do 5 L žive teže. Konjev 300 po 1000 do 3000 L. Prašičev 80 po 180 do 200 L. Kupčija živahna.

Cene v Trstu. Seno 40, vozovi 28—36. Oves: (vreče) 93—97, Slama 38, v balah 36. Otrobi 76—82, drobni 74—80. Pšenica za krmo 120. Koruza 105—110. Krmilna moka 90—96 L.

———:o:———

Po čem je lira?

Dne 16. aprila si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 27.95 L.
za 100 č. kron — 67.— L.
za 100 fr. frankov 1[illegible]9.25 L.
za 1 dolar — 22.52 L.
za 1 funt — 97.92 L.

stij, ki naj služijo v memento vsemu prebivalstvu, kako strašna kazen zadene one, ki si drznejo odreči pokorščino vladajočim grofom...»

150 obtožencev je pa bilo obsojenih v večletno ječo na goriškem gradu, od koder — pravi ljudska govorica — da se je le malokdo živ povrnili. Premoženje obsojencev je pripadlo deloma državi, deloma pa grofu.

Z grozo v duši in trepetajočim srcem je ljudstvo sprejelo naznanilo te strašne obsodbe. Obsodba se je izvršila dva dni pozneje, to je 20. aprila 1714.

Po vseh puntarskih vaseh je bila razglašena razsodba in vsi župani Tolminskega so dobili ukaz, da morajo prisostvovati umoru enajstih obsojencev. Z župani je odšlo v Gorico tudi mnogo svojcev, sorodnikov in znancev na smrt obsojenih žrtev.

Napočil je z napetostjo in grozo pričakovani krvavi dan 20. april 1714. V ranih jutranjih urah je bil postavljen na «Travniku», in sicer na mestu, kjer se sedaj nahaja znamenje Sv. Ignacija, prostoren «oder». Ljudstvo je že navsezgodaj od vseh strani drvelo na glavni trg. Ob določeni uri obstopijo prostor pred «odrom» oboroženi mušketirji z bobnarji. Kmalu nato stopi na «oder» sodni dvor z rablji; par minut po tem privedejo vklenjene prve štiri obsojence in kolovodje punta. 26letnega Ivana Gradnika, Gregorja Kobala, Lovrenca Kragulja in Martina Muniha. Marsikatero oko je zasolzilo, ko je zadnjič vzelo slovo od borilteljev in mučencev za «staro pravdo».

Ob grobni tišini prečita predsednik sodnega dvora še enkrat smrtno obsodbo. Rabelj pozove Ivana Gradnika, naj poklene in se pripravi. Gradnik pogleda v slovo svoje zveste tovariše, poklekne in položi glavo..... Bobnarji zaropočejo, v zraku se zablesteče ostrobrušen meč in glava prve žrtve se je ločila od izmučenega telesa, mučeniška kri je pa poškropila v krogu stoječe morilce...

Trenotno je množica osuplo zrla ta grozen prizor. Ali ko je ugledala Gradnikovo krvavo glavo s široko odprtimi očmi ležati par korakov od telesa, so zlasti ženske s Tolminskega zaihtele. Enaka procedura se je izvršila nad Kobalom, Kraguljem in Munihom. Po justifikaciji so rablji razčetverili telesa in razobesili posamne dele na visoke krajih mesta in predmestja, kakor je bilo to v razsodbi zapovedano.

Naslednji dan, t. j. 21. aprila 1714. se je izvršila enaka obsodba nad nadaljnimi štirimi puntarji, a 23. aprila nad ostalimi tremi in sicer: Matijem Podgornikom, Andrejem Lahajnarjem in Valentinom Lapanjam. Več dni so viseli deli trupel na črnih drogih in vsakogar je pretresel do mozga grozepoln ta prizor.

Zobozdravniški ambulatorij
Zobotehnik
M. Godina
Via Genova št. 13 prvo nad.
TRST
od 9-1, od 3-7
— ob nedeljah od 10-12 —

Knjigarna in papirnica
J. ŠTOKA - TRST
Via Milano 37
se priporoča sl. občinstvu v mestu in na deželi, župnim, občinskim im šolskim uradom, pisarnam, obrtnikom, trgovcem in zasebnikom.
— Lastna knjigoveznica. —
Založba Vedeža, Kleinmayerjeve ital.-slov. slovnice, slov.-italijanskega in ital.-slovenskega slovarja. — Ima v zalogi vse najnovejše slov. knjige.

Zobozdravnik
dr. Lojz Kraigher
specialist za bolezni v ustih in na zobeh
sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila
v Gorici, na Travniku 20 (Piazza della Vittoria)
od 9-12 in od 3-5.

Steklene šipe
vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. - Postrežba na dom. - Cene zmerne. Piazza Oberdan št. 3 (Hotel Europa) tel. 44-23.

MALI OGLASI

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vrečic. Uvoz in izvoz na vse kraje. Po ugodnih cenah. Tvordka Gastone Dolinar, Trst - via Ugo Polonio 5.

Važno za kmetovalce, trgovce in zadruge
SEMENA: vrtna, travnata in cvetlična, največje kaljivosti in najlepše čistoče
UMETNA GNOJILA: Superfosfat, čilski soliter, Thomaževa žlindra, mešanica itd.
ŽVEPLO in GALICA največje finoče.
PLUGI, slamoreznice, škropilnice, žvepalniki, klajno apno, laneno seme itd.
Vse najboljše in najcenejše blago!
Kmetijsko-Trgovsko Društvo, Trst, via Raffineria 4.
Opazka! Ponudite nam svoje pridelke: drva, olje, vino, krompir itd.

Kaj nam z dežele pišejo

NA PLANINSKI GORI,

ki spada sedaj v župnijo Studeno pri Postojni, se vršita dva nova shoda. Mesto velikonočni in binkoštni torek se bosta obhajala shoda velikonočni in binkoštni pondeljek. Služba božja bo obakrat ob 10. uri. Druga dva običajna shoda na Veliki Šmaren in v nedeljo po malem Šmarnu še ostaneta. Pridite romarji, častilci, Marijini, bližnji in daljni v Emavs k Mariji, pribežališču grešnikov!

TINJAN PRI PAZINU.

Prosim, da bi nam razložili, kako je mogoče to-le: na našo pošto prihaja po 70 izvodov «Istarske Riječi». Dasi napišemo debelo «ne primamo», vendar se list redno pošilja na našo pošto. Kako je to mogoče? Ali je kriva pošta ali uprava «Istarske Riječi»?

GORJANSKO.

Pred kratkim je umrl Mihael Štolfa, po domače Tunčev, v starosti 44 let. Dovršil je bil kmetijsko šolo v Gorici in v občini je bil tako spoštovan, da je bil pred vojno za župana. Bil je izredno mirnega značaja, vsled česar ni imel nasprotnika. Bil je izobražen mož in vnet za napredek našega naroda. Naj v miru počiva!

*

Pri nas smo imeli novodobnega (po Novi dobi in res modernega) učitelja. Slišal je na ime šjor Vittori. Iz Gorice je bil, pa je hotel po sili postati imeniten. Da bi se proslavil in da bi se prikupil oblastem, je sklenil, da bo ustanovil snoparsko zvezo za kraške učitelje. In ustanovil jo je. Odbor se sploh ni volil; kar sam ga je imenoval. Vanj je vtaknil tudi nekaj slovenskih učiteljev, seveda ne da bi jih bil prej zato vprašal. Nato je sklical shod, na katerem je držal govor. Ob koncu je zaklical «eja, elalà». Slave pa je bilo kmalu konec. Pil in jedel je v neki gostilni, pred par tedni pa je — izginil. Ni bilo slovesa, tudi nihče ni za njim klical «eja, alalà». Pravijo, da je šel na morje za slugo na neki parnik. Pravijo, da je pustil spomin v obliki «pufa».

MAREZIGE.

Za volitve naših zastopnikov niso poklicali — kakor bi morali po zakonu — h komisiji. Zastopnik Sabadin ni smel glasovati, ker je bil oče zapisan, da živi čeravno ga že davno pokriva mati zemlja. Dobili smo Slovenci 73, snoparji 202, komunisti 18 glasov. V Truškah smo dobili Slovenci 44, fašisti 332, komunisti 96, republika 1, socialisti 2 glasova.

*

Volitve so se vršile prav škandalozno. V komisiji so bili sami snoparji, zato so delali ne po vesti, ampak po svoji mili in dragi volji. Polovico volivcev so odvrnili, ker so bili volivni imeniki napačni. Na primer: Mali Čentur, Marencini, Škrgati, Beržani itd. so male vasice po 5 ali 6 hiš, in te so pripisane k večjim vasem; toda v volivni komisiji niso hoteli pripoznati, čeravno so bili skrutinatorji sami domačini in so volivce dobro poznali; saj so vedeli, da volijo vaške načelnike skupno z večjimi vasmi. Nadalje so zmešali hišne številke prav po babilonsko. Potem so si še več privoščili. Pri vsakem volivcu mora biti zapisano ime očeta, ali je živ ali pokojni. In kaj vse so storili! Živi so skraja umirali, mrtvi so vstajali! Tako so vničevali glasove. Neki Dilica, ki je bil vselej pripoznan za Dilico, so mu rekli, da je «Dilka». Če bi šlo po pravici di dobil snop kvečjemu 50 glasov, vsi drugi bi glasovali za lipo, razven 18 komunistov. 152 fašistovskih glasov so poslala nemara nebesa. Mogoče jih je črtal sam sv. Duh, zakaj Mareziganci jih niso.

PREDLOKA.

Hudo nam je pri srcu, da je komisija razveljavila 38 naših glasov, in sicer zato, ker smo napisali preference za kandidate Wilfan, Štanger in Podgornik. Ako bi pustili glasovnico pri miru, bi imeli 38 glasov več. Pa tega mi nismo sami krivi. Zapeljali so nas. To si bomo zapomnili.

BREZOVICA.

Tiho, tiho, stara ti, oh ne jokaj se tako. Hčerko so ti pokopali, to je res hudo. Mačeha pa dobra je, to pri nas že vsákdo ve. Mala na postelji spi, ne pa v mrzli vežici. Z grunti je kupila za mamico zdravila. Oče žalosten je bil, da bolno ženko je dobil.

IZ LIBURNIJE.

V Lovranu in v Veprinščini je glasovalo prilično naših ljudi. Pa kaj vse to pomaga. Kadar so šteli naše glasove, tedaj naših glasov ni bilo skoro nič. Neki gospodje v črnih košuljah pa so glasovali najprej v Lovranu, potem še enkrat v Ičičama. Voditelji te gospode so bili Pavlo Desković in znani fašist Benvenuto iz Reke. Z eno besedo: naši so mogli mirno glasovati, toda zastonj so se trudili, da so šli na glasovanje, kadar vse to nič ne pomaga! Mussolinijeve volitve so bile ena velika komedija, le škoda, da smo mi Slovani na škodi.

KOBJEGLAVA.

Pri nas smo se imenitno držali in reči moram, da so se volitve vršile prav mirno. Slovani 98, vsi drugi skupaj pa komaj za en zajtrk: komunisti 5, maksimalisti 2, snoparji 4, ljudovci 1.

TRDI OREHI.

Štev. 53. **Steber.**

a	a	a	orodje,
a	č	**č**	del voza,
č	e	e	posoda,
e	**g**	j	hrv. pisatelj,
j	j	l	žen. ime,
m	o	o	del rezila,
o	o	**p**	slov. učenjak,
p	**r**	r	svetopis. oseba,
s	s	**t**	pozdrav
t	v	r	pijača

Debelo tiskane črke povedo pregovor.

Štev. 54. **Lovski račun.**

(Jožef Sedmak).

Lovec je šel na lov na race. Sede na breg ter zagleda v zraku jato rac. Lovec vpraša: «Koliko vas je, drage race?» Racman odgovori: «Ako bi nas bilo še enkrat toliko in še polovica toliko in še ena četrtina, in bi bil še ti lovec zraven, bi nas bilo vseh skupaj ravno sto». Koliko je bilo rac?

Štev. 55. **Mesarjev račun.**

(Jožef Sedmak).

Za časa Napoleona je poslal neki beneški mesar pomočnika živino kupovat. Dal mu je sto lir. Pomočnik je kupil 100 glav za sto lir. Vole je kupil po 5 lir, teleta po 1 liro, ovce po 5 stotink. Koliko je kupil volov, koliko telet, koliko ovac?

(Za vse tri lupine 10 lir).

strti oreh 52.

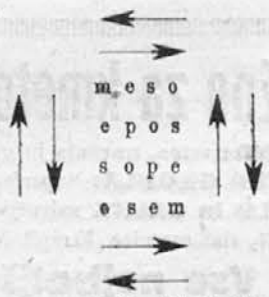

Lupine so poslali: Glej str. 4.

Stab. Tip. S. Spazzal, via Commerciale 8.

Novo pogrebno podjetje Trst

Corso V. E. III, št. 47.

Prevoz mrličev na vse kraje. Raznovrstni pogrebi. Prodaja vsakovrstne lesene in konvinaste krste, sveže in umetne vence, nagrobne svetilke in sploh vse mrtvaške predmete. Ima v zalogi pristne Kopačeve sveče za cerkve. Cene zmerne, postrežba točna.

Zobotehnični ambulatorij

TRST, Via Settefontane št. 6, I nad.

odprt vsak dan od 8.—18. in od 15.—19. Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatom kakor tudi zobnice s kavčukom. Slovencem 10% popusta kakor tudi plačilo na obroke. Delo zajamčeno.

EGIDIJ SCHIFFLIN, koncesijonirani zobotehnik.

SEMENA detelje, sočivja in cvetlic. Velika izbera cvetlic za vrte, sobane i.t.d. čebulčki dalij, tuberos, begonj, gladivi i. t. d.

Zemlja in gnojila v več vrstah.

Cenik brezplačno. — Odlikovano cvetličarsko in vrtnarsko podjetje

M. GERMAN - TRST

Ia Michelangelo 718 - prodajalna Via Roma 3, Tel. 12-49

Čevljarnica FORCESSIN

Je najboljša zaloga z dobrim blagom.

Trst, via Caprin 5 pri Sv. Jakobu

podružnica via Udine 2.

Netka: „Kje si bila? Kaj imaš?

Kati: „Čevlje sem kupila pri Forcessinu.“

Netka: „Kje je ta trgovina?“

Kati: „Kaj ne veš? Pri Sv. Jakobu in na Belvederju. 16 let sem kupovala drugod, in vse noge sem si pokvarila. Odkar kupujem pri Forcessinu, se mi noge prav ozdravele. In vedno lepo ustreže in da poceni.“

Čevljarnica FORCESSIN